

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Utdelning av överskott i inkomstpensionssystemet (SOU 2004:105)

Sammanfattning

Riksgäldskontoret tillstyrker utredningens förslag att utdelning av överskott i inkomstpensionssystemet ska ske och att balanstalet ska användas för att avgöra när en utdelning av överskott ska ske. Vi instämmer också i förslaget att utdelningen av överskottet görs genom en förhöjd omräkning av pensionsrätter och högre löpande pensioner.

Synpunkter på förslaget

I en situation när fördelningssystemets avgiftsinkomster växer snabbare än den genomsnittliga inkomsten kommer systemets tillgångar att växa mer än pensionsskulden. Detta genererar ett överskott i ålderspensionens fördelningssystem. Utredningen har försökt besvara frågan om det är möjligt att utforma en ordning som gör att fördelningssystemet rättvist och med automatik kan fördela överskott till de försäkrade.

En utdelning av ett överskott i fördelningssystemet medför alltid en risk för framtida underskottsbalansering enligt de principer som ligger till grund för pensionsöverenskommelsen. Ett visst överskott i systemet är nödvändigt för att skapa en buffert som ska trygga systemets förmåga att upprätthålla snittinkomstindexeringen. Utredningen har arbetat efter en försiktighetsprincip som innebär att risken för att balanseringsmekanismen vid underskott i fördelningssystemet sätts igång bara får vara försumbar.

Riksgäldskontoret stöder utredningens förslag att balanstalet skall användas för att fastställa om det finns ett överskott som kan delas ut. Balanstalet är en tydlig indikator på fördelningssystemets finansiella status. Ålderspensionens fördelningssystem främjas av att använda sig av ett likformigt och enkelt regelverk. En fastlagd gräns och automatisk utdelning blir inte beroende av politiska ställningstaganden i varje enskilt fall.

Vidare stöder Riksgäldskontoret metoden att dela ut överskott genom att tillägg görs i omräkning av inkomstpensionsbehållningar och i följsamhetsindexering av inkomst- och tilläggspension. Detta leder till att systemet kan administreras på ett effektivt sätt samtidigt som utbetalningen av överskott kommer att påminna om underskottsbalanseringen, vilket bör leda till att systemet uppfattas som enkelt och fristående.

Den gräns för balanstalet som ska avgränsa ett utdelningsbart överskott har satts till 1,1000. I utredningens bedömning har man framför allt tagit hänsyn till att minimera risken för automatisk underskottsbalansering som en följd av utdelning av överskott. Samtidigt har det varit viktigt att ta hänsyn till rättvisa mellan generationer. En för hög balanstalsgräns kan medföra att vissa generationer bara får vara med och spara ihop till framtida överskott, men aldrig ta del av någon utdelning.

Riksgäldskontoret delar utredningens inställning att storleken på den acceptabla risken inte kan avgöras på objektiva grunder. Däremot kan man genom olika simuleringar, precis som utredningen har gjort, ta fram ett underlag för att avgöra vid vilken nivå risken för underskottsbalansering och orättvisa mellan generationer är tillräckligt låg eller kan anses försumbar. Utredningen kommer till slutsatsen att utdelning av överskott bör ske enbart om systemets tillgångar överstiger skulderna med 10 procent. Vid ett balanstal på 1,1000 uppnås enligt utredningen en acceptabelt låg risk för att underskottsbalansering samtidigt som möjligheten för olika generationer att få ta del av ett eventuellt överskott inte blir alltför orättvis. Riksgäldskontoret har ingen anledning att tvivla på de beräkningar som lett fram till balanstalsgränsen 1,1000.

Pensionsutbetalningarna och utgiftstaket

En av principerna bakom det reformerade pensionssystemet är att det ska vara autonomt i förhållande till statsbudgeten. Däremot ingår pensionssystemet i de takbegränsade utgifterna. Riksgäldskontoret har förståelse för ambitionen att styra den offentliga sektorns utgifter genom att använda ett utgiftstak. Detta talar för att inkludera pensionssystemet. Kopplingen mellan pensionssystemets utgifter och det statliga utgiftstaket medför dock att pensionssystemet och statsbudgeten inte blir oberoende av varandra. En förändring av pensionssystemets utgifter får konsekvenser för övriga takbegränsade utgifter och därmed för statsbudgeten. Om till exempel pensionsutgifterna ökar kraftigt ett år, då kommer de takbegränsade utgifterna att öka och marginalen till utgiftstaket att minska. Med en liten/minskande marginal till utgiftstaket kan det uppstå en situation där utgifter inom statsbudgeten måste begränsas till följd av ökade pensionsutgifter. Utredningen föreslår att tydliga regler utformas så att pensionssystemets fristående gentemot statsbudgeten

bibehålls och förstärks. Riksgäldskontoret förordar för sin del att gränsdragningen för vad som ingår under det statliga utgiftstaket omprövas.

I detta ärende har riksgäldsdirektören Bo Lundgren beslutat, efter fördragning av utredaren Sofia Olsson. I den slutliga handläggningen har även chefsekonomen Lars Hörngren deltagit.

Bo Lundgren

Sofia Olsson